Crisisbeheersing en flexible response

* * In het editoriaal in het november-nummer werden enkele strategische begrippen in het kort behandeld. In vervolg daarop stellen wij nog twee begrippen aan de orde die in het middelpunt van de belangstelling staan. De Nota inzake het NAVO- en Defensiebeleid van 1968 besteedde reeds aandacht aan de aanvaarde strategische theorie van de flexible response en de onlangs verschenen Memorie van Toelichting op de Defensiebegroting voor 1970 neemt het begrip crisisbeheersing in beschouwing. Omdat de memorie wijst op de samenhang tussen crisisbeheersing (ter voorkoming van een gewapend conflict) en de militair-strategische theorie van de flexible response [1] bezien wij thans beide begrippen gezamenlijk.

De nota en de memorie bevatten instructieve lectuur. Niettemin blijft er nog wel wat te vragen. Enkele vragen zouden kunnen zijn:

— is de flexible response een handzame strategie?
— is het zo, dat deze militaire conceptie van het aangepaste antwoord ten uitvoer wordt gelegd als men te voren een crisis niet heeft kunnen voorkomen, vervolgens deze niet heeft kunnen beheersen, met andere woorden: als de vredespolitiek heeft gefaald? óf kan de flexible response reeds tot werking komen in een vroeger stadium, bv. in geval zich tijdens een crisis militaire incidenten voordoen?
— moeten wij in een crisis sabelgekletter doen horen, militaire manifestaties op touw zetten ten einde de tegenstander ervan te overtuigen dat wij desnoods bereid zijn tot militaire actie over te gaan?

Op de eerste vraag antwoordt Charles Douglas-Home ontkennend [2], bewerende dat de strategie *„cannot be adequately or realistically implemented on the ground"*. Hoewel hij ten onrechte een strategische conceptie hanteert als een tactisch recept (op grond van een analyse van een mogelijke tactische situatie concludeert hij dat de theorie weinig flexibel is voor de troepen), slaat hij de spijker op de kop als hij naar voren brengt dat aan aanvaarding van deze strategie een vergroting van de conventionele capaciteit vooraf had behoren te gaan, want de ter verhoging van de nucleaire drempel gecreëerde flexible-responsetheorie (een lage drempel is ongeloofwaardig en schrikt niet af) houdt deze voorwaarde inderdaad in. Elementen van de flexible response zijn: onmiddellijke tegenactie in geval van agressie, een toestand waarin het initiatief bij de tegenpartij is; een andere situatie: NAVO neemt het initiatief en tracht de tegenstander voor de keus te stellen door te gaan met zijn agressie of deze te beëindigen; een situatie gekenmerkt door inzet van het gehele militaire potentieel. Dit laatste element wordt slechts toegepast als het evident is dat de NAVO met vernietiging wordt bedreigd. In dat geval is er voor de NAVO geen mogelijkheid meer flexibiliteit te betrachten.
Het is denkbaar dat vernietiging dreigt zonder dat de vijand nucleaire middelen heeft ingezet. Wil de NAVO zich in een dergelijke situatie kunnen handhaven zonder naar het nucleaire wapen te grijpen, dan zal het bondgenootschap zijn conventionele middelen zeer sterk moeten maken [3]. De uitleg van de theorie van de flexible response is niet dat de drie genoemde elementen achtereenvolgens in praktijk worden gebracht. Gezamenlijk vormen zij de „flexible range of appropriate response", waaruit — afhankelijk van karakter en omvang van de agressie — de eigen wijze van optreden wordt gekozen.
Hoewel escalatie van een vorm van „direct defense" naar inzet van het totale potentieel (conventioneel en nucleair) niet is uit te sluiten, laat de strategie de mogelijkheid van laatstgenoemde inzet reeds in het begin van een onverhoopt militair conflict geheel open.

Ten aanzien van de vraag, of de flexible response reeds in een crisis toepassing kan vinden, wordt opgemerkt dat, evenmin als deze strategische theorie is ontworpen om tactisch te worden gebruikt, zij onverkort kan worden toegepast in een crisissituatie (waarin elke escalatiekans ware te vermijden). Zo komen wij meteen op de vraag hoe wij in een crisis moeten manoeuvreren.
Zeker kunnen wij onze vastbeslotenheid tonen door te demonstreren met onze conventionele strijdkrachten. Er moet dan wel een redelijke kans zijn dat zo'n demonstratie het gewenste

resultaat zal opleveren. Een demonstratie die alleen maar prikkelend werkt vergroot het risico van militaire incidenten, en die kunnen escaleren. Generaal Beaufre (Institut Français d'Etudes Stratégiques, Parijs) meent inderdaad dat in crises voor onze conventionele strijdkrachten een demonstratieve rol is weggelegd [4]. Prof. Martin (University of London King's College) is daarvan niet overtuigd [5] en prof. Löwenthal (Freie Universität, Berlijn) is van mening dat in crises geen troepenbewegingen met uitsluitend een demonstratief doel behoren plaats te hebben. Slechts als wij voornemens zijn tot militaire actie over te gaan hebben volgens hem troepenbewegingen zin [6].

Waar in deze het gelijk ook moge liggen: voor het controleren van crises zijn handhaving van de „nuclear deterrent" en het stationeren van sterke conventionele strijdkrachten op de juiste lokaties noodzakelijkheden.

Literatuur

1. *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1970. Hfdst. X — Defensie. Mem. v. Toelichting,* nr 2, blz. 2.
2. C. Douglas-Home — The inflexible response. *The Times* (1969)(11 april).
3. S. van der Pol — Het onzekere signaal. *Mil. Spect.* **138**(1969)(7)317.
4. *Afschrikking en Ontspanning* (congresverslag). Staatsuitgeverij, Den Haag (1969)185.
5. Zie 4., blz. 189.
6. Zie 4., blz. 207.